EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 8.1.2008
COM(2008) 865 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par dējējvistu audzēšanas dažādajām sistēmām un jo īpaši par tām sistēmām, uz kurām attiecas Direktīva 1999/74/EK

{SEC(2007) 1750}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par dējējvistu audzēšanas dažādajām sistēmām un jo īpaši par tām sistēmām, uz kurām attiecas Direktīva 1999/74/EK

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. PAMATINFORMĀCIJA

Padomes 1999. gada 19. jūlija Direktīvā 1999/74/EK noteikti minimālie standarti dējējvistu aizsardzībai[1] un jo īpaši izklāstīti noteikumi, ko piemēro neuzlaboto un uzlaboto būru sistēmām un alternatīvajām (bez būriem) sistēmām.

Direktīvā noteikts, ka no 2012. gada 1. janvāra dējējvistu audzēšana neuzlaboto būru sistēmās būs aizliegta. Ar direktīvu Komisijai ir uzdots iesniegt Padomei ziņojumu, kura pamatā ir zinātnisks atzinums par dējējvistu audzēšanas dažādajām sistēmām, ņemot vērā patoloģiskos, zootehniskos, fizioloģiskos un etoloģiskos aspektus un ietekmi uz apkārtējo vidi un veselību. Ziņojumā jāņem vērā arī pētījums par dažādo sistēmu sabiedriski ekonomisko ietekmi un ietekmi uz Kopienas saimnieciskajiem partneriem[2]. Direktīvu papildina arī tiesību akti par tādu uzņēmumu reģistrāciju, kas tur dējējvistas[3], par olu marķēšanu[4] un pārtikas nekaitīgumu[5].

Dzīvnieku aizsardzībai un labturībai ir ļoti liela nozīme Kopienas politikā. Ar Amsterdamas līgumu EK līgumam pievienotajā Protokolā par dzīvnieku aizsardzību un labturību ir noteikts, ka Kopienai jāvelta pienācīga uzmanība dzīvnieku labturībai, nosakot un īstenojot Kopienas politiku lauksaimniecības, transporta, iekšējā tirgus un pētniecības jomā. Galvenie uzdevumi un rīcības jomas, kas noteiktas 2006. gadā pieņemtajā Kopienas rīcības plānā dzīvnieku aizsardzībai un labturībai[6], ir nozīmīgi šā paziņojuma izstrādē.

---

1 OV L 203, 3.8.1999., 53. lpp.

2 Visi šajā paziņojumā izmantotie pētījumi un nostājas dokumenti ir iekļauti Komisijas darba dokumentā Nr. SEC(2007)1750. Visi dokumenti, uz kuriem ir atsauce minētajā dokumentā, ir citēti attiecīgajā oriģinālvalodā.

3 Komisijas Direktīva 2002/4/EK par tādu uzņēmumu reģistrāciju, kas tur dējējvistas un uz kuriem attiecas Padomes Direktīva 1999/74/EK (OV L 30, 31.1.2002., 44. lpp.).

4 Padomes Regula (EK) Nr. 1028/2006 par olu tirdzniecības standartiem (OV L 186, 7.7.2006., 1. lpp.) un Komisijas Regula (EK) Nr. 557/2007, ar ko nosaka sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 1028/2006 par olu tirdzniecības standartiem (OV L 132, 24.5.2007., 5. lpp.).

5 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu (OV L 139, 30.4.2004., 1. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 853/2004, ar ko nosaka īpašus higiēnas noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārtiku (OV L 139, 30.4.2004., 55. lpp.).

6 COM(2006) 13, galīgā redakcija.

2. DAŽĀDAS SISTĒMAS DĒJĒJVISTU AUDZĒŠANAI

2.1. Patoloģiskie, zootehniskie, fizioloģiskie un etoloģiskie aspekti

Pēc Komisijas pieprasījuma Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EPNI) 2004. gada novembrī publicēja ziņojumu un sniedza zinātnisku atzinumu par dzīvnieku labturības aspektiem dažādajās dējējvistu audzēšanas sistēmās[7], kuros ir apstiprināts, ka dzīvnieku veselības un uzvedības aspekti ir ļoti svarīgi dzīvnieku labturībai. Attiecībā uz *dzīvnieku veselību* atzinumā ir norādīts, ka infekcijas slimības var piemeklēt jebkuru audzēšanas sistēmu, taču to sastopamība dažādās sistēmās atšķiras. Aplokos brīvā dabā audzētu dējējvistu veselību vairāk apdraud saskare ar savvaļas dzīvniekiem, savukārt slēgtās sistēmās audzētu dējējvistu veselību apdraud biežāka putnu savstarpējā saskare, jo slēgtās sistēmās ir lielāks putnu blīvums un vide, kurā var būt lielāks patogēno organismu blīvums. Pārsvarā var secināt, ka risks saskarties ar infekcijas ierosinātājiem un attiecīgās šādas saskares sekas ir atkarīgi no vides faktoriem, pārvaldības sistēmām un higiēnas pasākumiem.

Attiecībā uz galvenajiem aspektiem, kuri varētu ietekmēt *dējējvistu labturību un veselību* saimniecībās, zinātniekiem ir šādi apsvērumi.

– Apspalvojuma izknābāšana ir nopietna problēma, un tai var būt nopietnas sekas: plaši audu bojājumi, kanibālisms un mirstība. Apspalvojuma izknābāšanas risks samazinās, ja izmanto kvalitatīvākas lauksaimniecības metodes, piemēram, ekstensīvās sistēmas, kā arī tad, ja saimniecību vadītājiem ir labākas lauksaimniecības prasmes un zināšanas par riska faktoriem. Knābju sistemātisku apgriešanu nolūkā novērst apspalvojuma izknābāšanu zinātnieki kritizē kā sāpīgu paņēmienu.

– Kanibālismu nav iespējams iepriekš paredzēt, turklāt tas var būt grūti kontrolējams un bieži vien izraisa augstu mirstību. Tā sekas ir daudz nopietnākas alternatīvajās sistēmās[8], jo īpaši, ja vistām nav apgriezti knābji.

– Kaulu lūzumu risks ir mazāks vistām uzlaboto būru sistēmās un alternatīvajās sistēmās; šajās sistēmās audzētajām vistām ir ievērojami stiprāki kauli un mazāk kaulu lūzumu nekā vistām, kuras audzē neuzlaboto būru sistēmās.

– Problēmas ar kājām un ķīļa deformācija bieži vien rodas nepiemērotu laktu dēļ.

– Attiecībā uz mirstības līmeni atsevišķās lielās uzlaboto būru vai alternatīvajās sistēmās pēdējie pētījumi liecina[9], ka ar šādu sistēmu izmantošanu var panākt mirstības līmeņa pazemināšanos.

---

7 *Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare on a request from the Commission related to the welfare aspects of various systems of keeping laying hens.* (Atzinums, ko pēc Komisijas pieprasījuma Zinātnes ekspertu grupa dzīvnieku veselības un labturības jautājumos ir sniegusi par dzīvnieku labturības aspektiem dažādajās dējējvistu audzēšanas sistēmās.)

8 Sistēmas bez būriem saskaņā ar I nodaļu Direktīvā 1999/74/EK.

9 *LayWel* darba modulis 3, 58. un turpmākās lpp.

Attiecībā uz dzīvnieku *uzvedības prioritātēm* EPNI atzinumā konstatēts, ka vistas labprātāk dēj olas ligzdā, kura ir norobežota un ir veidota no iepriekš izveidota vai veidojama materiāla. Tādēļ saimniecībās ir jānodrošina piemērotas un adekvāti izkārtotas ligzdas. Arī dzeršana, barošanās, barības meklēšana un, iespējams, putekļu vannas ir ļoti svarīgas uzvedības sastāvdaļas. Turklāt putnu labsajūtai ir svarīga atpūta un tupēšana laktā, tādēļ būtu jānodrošina iespēja visiem putniem tupēt laktā vienlaicīgi. Tupēšana uz paaugstinātas laktas naktī ir tikpat svarīgs uzvedības aspekts kā visas citas nepieciešamās darbības, piemēram, barības meklēšana un putekļu vannas. Ja vistām nav iespēju īstenot šādus svarīgus uzvedības aspektus, tas var izraisīt spēcīgu frustrāciju, sabrukumu vai traumas, kas ir kaitīgas vistu veselībai un labturībai.

Attiecībā uz šo aspektu ir pierādītas priekšrocības, ko sniedz mazāks vistu blīvums, piemēram, uzlaboto būru sistēmās. Tomēr salīdzinājumā ar alternatīvajām sistēmām uzvedības izpausmes vistām, ko tur uzlaboto būru sistēmā, vēl joprojām ir ierobežotas.

2.2. Sabiedrības veselības un vides aizsardzības aspekti

EPNI ziņojumā un atzinumā ietverta īpaša nodaļa par dažādu saimniecības sistēmu ietekmi uz pārtikas nekaitīgumu (mikrobioloģiskie un ķīmiskie apdraudējumi).

Pašreizējie pētījumi neļauj secināt, ka vienu no pastāvošajām lauksaimniecības sistēmām vajadzētu izslēgt sakarā ar risku, ko tā rada sabiedrības veselībai.

Attiecībā uz vistu audzēšanas ietekmi uz vides aizsardzību Komisija uzdeva veikt pētījumu, kura rezultātā 2005. gadā atzina, ka visu intensīvo olu ražošanas sistēmu paplašināšanai ir ievērojama negatīva ietekme uz ūdens, gaisa un ainavas kvalitāti[10]. Tomēr arvien skaidrāks kļūst tas, ka, turpmāk attīstot dējējvistu audzēšanas sistēmas, būs jāņem vērā visi ar ilgtspējīgu attīstību saistītie aspekti[11].

2.3. Saistītie Kopienas finansētie pētniecības projekti

Kopiena līdzfinansēja pētniecības projektu „Dējējvistu audzēšanas sistēmu izmaiņu ietekme uz labturību" (*„Welfare implications of changes in production systems for laying hens"* (*LayWel*[12])), kura mērķis ir optimizēt dējējvistu audzēšanas sistēmas un jo īpaši uzlaboto būru sistēmas. Projektā, kuru pabeidza 2006. gadā, apstiprināts, ka neuzlaboto būru sistēmās sastopamas raksturīgas dzīvnieku labturības problēmas. Ir atklāts, ka atšķirībā no neuzlabotiem būriem alternatīvās sistēmas spēj nodrošināt apmierinošu dējējvistu labturību, bet attiecībā uz šo ir nepieciešami turpmāki pētījumi. Mirstības rādītāji ievērojami atšķiras atkarībā no vistu skaita, sistēmas veida, genotipa un knābju apgriešanas vai neapgriešanas. Pētījumā atklāts, ka mirstības rādītāji var būt zemi lielos uzlabotos būros.

---

10 http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/pig_poultry_egg/eggsum_en.pdf.

11 Atjaunināta ES ilgtspējīgas attīstības stratēģija, http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf.

12 http://www.laywel.eu/.

Projektā „*EGGDEFENCE*[13]" ir norādīts, ka saimniecības sistēma, kura ir tikai viens no iespējamajiem olu inficēšanas avotiem, neietekmē salmonellas baktēriju iekļūšanu olās. Tādēļ ir uzsākti vēl citi pētniecības projekti par saistītiem jautājumiem. *SAFEHOUSE*[14] projektā analizēs olu inficēšanās epidemioloģiju un salmonellas un citu patogēno organismu izplatību dējējvistu starpā saistībā ar saimniecības vidi, kā arī veiks pētījumus par riska novērtējumu, kas ļaus aprakstīt un klasificēt riskus, kuriem pakļauti olu patērētāji. Vienlaicīgi ar papildu projektu *RESCAPE*[15] īstenos multidisciplināru stratēģiju attiecībā uz vistām (vairošanās) un olām (olu aizsardzības mehānismi, dezinfekcija un olu šķirošana), lai samazinātu risku, ka apritē nonāk patēriņam nepiemērotas olas.

Visbeidzot, ar Kopienas finansēto Labturības kvalitātes projektu[16] pēta dzīvnieku labturības aspektu iekļaušanu pārtikas kvalitātes ķēdē. Dzīvnieku labturības rādītāju izstrāde un to izmantošana labturības apstākļu uzraudzībai sniegs instrumentus, kuru mērķis ir apmierināt patērētāju pieprasījumu pēc patiesas un pārredzamas informācijas par piemērotajiem dzīvnieku labturības standartiem. Projekta mērķis ir palielināt tādu produktu konkurētspēju, kuru ražošanā ir ievēroti dzīvnieku labturības noteikumi.

2.4. Sabiedriski ekonomiskā ietekme uz Kopienas saimnieciskajiem partneriem un tās sekas

Komisija finansēja neatkarīgu pētījumu par dažādo dējējvistu audzēšanas sistēmu sabiedriski ekonomisko ietekmi[17] (*Agra CEAS* pētījums). Pētījumā analizē ražošanas izmaksu attīstību un ES ražotāju konkurētspēju saistībā ar dzīvnieku labturības prasību īstenošanu; analīzes vajadzībām simulē situāciju ES pēc neuzlabotu būru aizlieguma, kā arī pēta dažādus scenārijus par iespējamām turpmākām izmaiņām, kas ietekmēs Eiropas olu tirgu. Ir ņemti vērā arī papildu dati par Direktīvas 1999/74/EK sabiedriski ekonomisko ietekmi (skatīt pielikumu).

Ir jāņem vērā, ka šobrīd ir maz informācijas par uzlabotiem būriem. Saskaņā ar *Agra CEAS* pētījumu ražošanas izmaksas (gan mainīgās, gan fiksētās izmaksas) ES pieaug līdz ar dzīvnieku labturības standartu paaugstināšanos. Pētījumā, ko organizēja nozares uzņēmumi, ir norādīts, ka ražošanas izmaksas salīdzinājumā ar neuzlabotu būru sistēmām varētu pieaugt aptuveni par 10 %[18].

---

13 http://ec.europa.eu/research/agriculture/projects/qlrt_2000_01606_en.htm.

14 http://www.safehouse-project.eu/index.php?rub=Egg_contaminating_zoonotic_pathogens. Trīs gadus ilgs projekts, kas sākts 2006. gada 1. oktobrī.

15 http://www.rescape-project.eu. Trīs gadus ilgs projekts, kas sākts 2006. gada 1. oktobrī.

16 http://www.welfarequality.net.

17 *„Study on the socio-economic implications of the various systems to keep laying hens"*, galīgais ziņojums Eiropas Komisijai, ko iesniedzis *Agra CEAS Cunsulting Ltd*., atjauninātā versija, 2005. gads.

18 *„Impact of EU Council Directive 99/74 "welfare of laying hens" on the competitiveness of the EU egg industry"*, 21. lpp.

Tomēr papildu izmaksas par vienas olas ražošanu vistu kūtī salīdzinājumā ar neuzlabotu būru sistēmu ir aptuveni 1,3 centi, un papildu izmaksas par vienas olas ražošanu brīvās turēšanas apstākļos salīdzinājumā ar neuzlabotu būru sistēmu ir 2,6 centi[19]. Ņemot vērā, ka pašreiz viena ola no neuzlabotu būru sistēmas vidēji maksā 9 centus, pāreja no neuzlabotu būru sistēmām uz uzlabotu būru sistēmām varētu palielināt katras olas izmaksas par mazāk nekā 1 centu.

Saskaņā ar *Agra CEAS* pētījumu ražotājam bruto peļņa uz vienu kilogramu olu pieaug atkarībā no izmantotās sistēmas: viszemākā tā ir neuzlabotu būru sistēmās, lielāka vistu kūtīs, un vislielākā tā ir brīvas turēšanas sistēmās. Brīvas turēšanas sistēmās bruto peļņa ražotājam ir divreiz lielāka salīdzinājumā ar neuzlabotu būru sistēmām. Bioloģiskās lauksaimniecības sistēmās bruto peļņa nav tik liela kā brīvas turēšanas sistēmās. Analizējot bruto peļņu, ir acīmredzams, ka, lai gan peļņa pieaug līdz ar augstākiem dzīvnieku labturības standartiem, vispārējie ražošanas apjomi uz vienu saimniecību varētu samazināties.

Šobrīd atsevišķus trūkumus, ar ko saskaras ES ražotāji, samazina tādi faktori kā, piemēram, tarifi un transporta izmaksas[20]. ES ražotājiem ir ļoti svarīgi atrasties tuvu tirgum, lai tirgotu olas ar čaumalām. Ņemot vērā ierobežoto uzglabāšanas laiku olām ar čaumalām, no trešām valstīm pārsvarā ieved pārstrādātas olas (pulvera vai šķidrā veidā), attiecībā uz kurām ir jāatzīst, ka trūkst konkurētspējas.

2.5. Patērētāju attieksme pret dējējvistu labturību

2005. un 2006. gadā Eiropas Savienībā notika divas Eirobarometra aptaujas par patērētāju attieksmi pret dzīvnieku labturību[21]. Aptaujas liecina, ka iedzīvotāji dzīvnieku labturību uzskata par svarīgu, dodot vidēji 8 punktus no 10 nozīmīguma ziņā. Pēc iedzīvotāju domām, uzlabojot dzīvnieku labturību, pirmkārt būtu jārīkojas mājputnu nozarē (dējējvistas un broileri). No visiem aptaujātajiem 44 % patērētāju atbildēja, ka ir jāuzlabo dējējvistu labturība, 42 % patērētāju uzskata, ka ir jāuzlabo broileru labturība, savukārt 28 % vēlētos uzlabot cūku labturību. Svarīgi, ka dējējvistu labturību kā sliktu novērtēja 58 % aptaujāto. Pieejamie dati liecina, ka ES patērētāji vairumā gadījumu uzskata, ka viņi var ietekmēt dzīvnieku labturības standartus, veicot selektīvus pirkumus. Tomēr patērētāji nešķiet pilnībā apmierināti ar pastāvošajām marķēšanas shēmām, tostarp olu marķēšanu.

Pašreizējais Eiropas patēriņa modelis arī liecina, ka patērētāji apzinās atšķirības starp dējējvistu audzēšanas sistēmām un tie pievērš uzmanību tam, kāda ražošanas sistēma ir norādīta uz etiķetes. 16 % aptaujāto norāda, ka tie pārsvarā pērk olas, kuras ražotas būru sistēmās, 10 % pērk slēgtajās alternatīvajās sistēmās ražotas olas, un 38 % patērētāju pērk brīvas turēšanas sistēmās ražotas olas. 18 % aptaujāto atzīst, ka nepievērš uzmanību lauksaimniecības sistēmai, un 8 % patērētāju apgalvo, ka viņi vispār nepērk olas.

---

19 *Compassion in World Farming*, pamatojoties uz Komisijas sabiedriski ekonomisko pētījumu, sk. „*Alternatives to the barren battery cage for the housing of laying hens in the European Union*", 27. lpp.

20 Sk. *„Impact of EU Council Directive 99/74/EC "welfare of laying hens" on the competitiveness of the EU egg industry"*.

21 „*Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals"* un „*Attitudes of EU citizens towards Animal Welfare"*, sk. pētījumus pielikumā.

Lielākā daļa ES iedzīvotāju (57 %) paziņoja, ka ir gatavi maksāt vairāk par olām, kuras ražotas tādā ražošanas sistēmā, kurā ievērotas dzīvnieku labturības prasības. Proti, 25 % aptaujāto norādīja, ka būtu ar mieru maksāt par 5 % vairāk, 21 % norādīja, ka būtu gatavi maksāt par 10 % vairāk, 7 % ir gatavi maksāt par 25 % vairāk, un 4 % aptaujāto piekristu maksāt cenu, kas ir par vairāk nekā 25 % augstāka par pašreizējo.

Eirobarometra aptaujas ir papildinātas ar datiem par alternatīvo sistēmu attīstību. Saskaņā ar *Agra CEAS* pētījumu laikā no 1993. līdz 2003. gadam no 3,56 % līdz 11,93 % ir pieaudzis to dējējvistu skaits ES, kuras audzētas sistēmās bez būriem.

Pašlaik turpinās padziļināta patērētāju interešu analizēšana saskaņā ar labturības kvalitātes (*Welfare Quality*)[22] projektu.

2.6. Uzņēmumu reģistrācija un olu marķēšana

Saskaņā ar Direktīvu 1999/74/EK Komisijas Direktīvā 2002/4/EK ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāreģistrē visi olas ražojošie uzņēmumi un jāpiešķir tiem kods, kas apzīmē lauksaimniecības metodi, dalībvalsti un reģistrācijas numuru. Saskaņā ar olu tirdzniecības standartiem[23] uz A kategorijas olām ir jāuzspiež šis kods. Turklāt uz iepakojuma redzamā vietā un skaidri salasāmā veidā saskaņā ar noteikumiem ir jānorāda lauksaimniecības sistēma. Lauksaimniecības sistēmas nosaka, atsaucoties uz Direktīvu 1999/74/EK; turklāt attiecībā uz olām, kuras ražo brīvas turēšanas sistēmās, ir noteiktas papildu prasības.

Parasti no trešām valstīm importētas A kategorijas olas apzīmogo ar izcelsmes valsts ISO kodu, pirms kura ir norāde „nav EK standarts", ja Komisija nav veikusi novērtējumu, saskaņā ar kuru ir apstiprināta atbilsme EK standartam.

Pašreizējā olu marķēšanas sistēmā nav obligāta prasība nošķirt olas, kuras ražotas neuzlabotu būru vai uzlabotu būru sistēmās. Ir atļauts pēc brīvprātības principa pievienot attiecīgu norādi, ja ola ir ražota uzlaboto būru sistēmā.

Turklāt lauksaimnieku organizācijas, dzīvnieku labturības organizācijas un mazumtirgotāji atsevišķās dalībvalstīs ir izstrādājuši vairākas marķēšanas shēmas, ar kurām norāda, ka tie ir dzīvnieku labturībai labvēlīgi. Šo iniciatīvu pamanāmību tirgū un ietekmi uz tirgu pašlaik pēta[24].

2.7. Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) nozīme vistu audzēšanā

Pasākumi dzīvnieku labturības uzlabošanai ir paredzēti saskaņā ar lauku attīstības politiku[25]. Lai uzlabotu dzīvnieku labturību, dalībvalstis var sniegt atbalstu ieguldījumiem lauku saimniecībās vai lauksaimniecības produktu pārstrādē un tirdzniecībā, un to var līdzfinansēt Kopiena.

---

22 http://www.welfarequality.net.

23 Padomes Regula (EK) Nr. 1028/2006 un Komisijas Regula (EK) Nr. 557/2007.

24 Sk., piemēram, *Welfare Quality Reports No. 3*.

25 Padomes Regula (EK) Nr. 1698/2005 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) (OV L 277, 21.10.2005., 1. lpp.).

2.8. Direktīvas 1999/74/EK īstenošana un piemērošana

Lielākā daļa dalībvalstu ir atbilstīgi transponējušas Direktīvu 1999/74/EK. Tomēr vairumā dalībvalstu ražotāji līdz šim ir izdarījuši ļoti maz, lai ieviestu uzlaboto būru sistēmas vai pārietu uz alternatīvajām sistēmām. Taču Komisijai ir informācija par to, ka vairākās dalībvalstīs lielākie mazumtirgotāji izstrādā tirdzniecības stratēģijas alternatīvajās sistēmās ražotām olām.

Pārtikas un veterinārais birojs (PVB) 2005. gadā publicēja ziņojumu par vairākiem dienesta braucieniem, kas veikti 2004. gadā, lai apsekotu dējējvistu audzēšanas saimniecības. Šajos dienesta braucienos gūti pierādījumi tam, ka atsevišķās dalībvalstīs vēl joprojām ir grūtības ar direktīvas piemērošanu. Pēc tam visas attiecīgās dalībvalstis Komisijai iesniedza rīcības plānu, kurā izklāstīts, kā tās turpmāk risinās šos jautājumus. Ja dalībvalsts nepietiekami risina problēmas neatbilstību jomā, Komisijas dienesti pieņem nepieciešamos turpmākos pasākumus.

3. SECINĀJUMI

Dzīvnieku labturība ir svarīga vērtība ES iedzīvotājiem, kuri ir īpaši norūpējušies par saimniecībās audzētu mājputnu un jo īpaši dējējvistu labturību. Ar Padomes Direktīvu 1999/74/EK dalībvalstis ir pieņēmušas dažādus pasākumus, ar ko nosaka minimālos standartus dējējvistu aizsardzībai, no kuriem daži pakāpeniski jāievieš līdz 2012. gadam, ņemot vērā pasākumu ekonomisko ietekmi.

Pētījumos ir pierādīts, ka *alternatīvajās sistēmās* sastopamās dzīvnieku veselības problēmas var ievērojami samazināt vai pat pilnībā novērst, pateicoties labai pārvaldei un piemērotam dizainam. *Uzlabotie būri* uzlabo dzīvnieku labturību salīdzinājumā ar neuzlaboto būru sistēmām, turklāt tos ir iespējams vēl vairāk uzlabot. Turpretim *neuzlabotie būri* izraisa dažādas dzīvnieku labturības problēmas, kuras ir *raksturīgas* minētajām sistēmām. Zinātniskajos pētījumos secināts, ka neuzlaboto būru trūkumi ir nozīmīgāki nekā iespējamās sistēmas priekšrocības, proti, mazāka parazītisma iespējamība, laba higiēna un vienkāršāka pārvaldība. Ir jāturpina un jāpadziļina jau uzsāktie pētījumi, kuru mērķis ir novērtēt, kādā mērā dējējvistu audzēšanas sistēmās ir nodrošināti optimāli nosacījumi dzīvnieku veselībai un labturībai, kā arī pārtikas nekaitīgumam.

Pārbaudēs ir konstatēts, ka atsevišķām dalībvalstīm ir grūtības ar Direktīvas 1999/74/EK pareizu piemērošanu. Komisija aktīvi uzraudzīs attīstību, īstenojot turpmākus PVB dienesta braucienus, un nodrošinās piemērotus turpmākos pasākumus.

Saskaņā ar patēriņa tendenču novērtējumu ES-15 dalībvalstīs regulāri pieaug to olu patēriņš, kuras ražotas sistēmās bez būriem[26].

---

[26] *„Trends in laying hen numbers and the production and consumption of eggs from caged and non-caged production systems", Agra CEAS*, 18. lpp.

Lai ražotāji varētu tirgot olas no labturībai labvēlīgām audzēšanas sistēmām, ir jānodrošina skaidra informācija patērētājiem.

Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka atšķirībā no pārtikas olām uz pārstrādātām olām pašlaik neattiecas nekādas likumdošanas prasības veikt marķējumu attiecībā uz labturību.

Jau pašlaik atsevišķi mazumtirgotāji un ēdināšanas pakalpojumu sniedzēji pārsvarā tirgo olas no sistēmām bez būriem. Tiek turpināti pētījumi, lai analizētu, kādā veidā mazumtirgotāji varētu izdevīgi izmantot dažādu veidu dzīvnieku labturības sistēmas[27]. Neuzlabotu būru aizlieguma atlikšana traucēs konkurenci un nelabvēlīgi iespaidos tos ražotājus, kuri jau šodien ir ieguldījuši alternatīvajās un uzlaboto būru sistēmās, kas ir zinātniskās un tehnoloģiskās attīstības priekšnoteikums.

4. IETEICAMĀ RĪCĪBA

4.1. Sniegt jaunas iespējas konkurētspējas uzlabošanai

Augsti dzīvnieku labturības standarti, ko piemēro ES, tostarp arī attiecībā uz dējējvistām, ir jāveicina Eiropas mērogā kā tirdzniecības un konkurētspējas priekšrocības, izmantojot tādus mehānismus kā Kopienas rīcības plānā dzīvnieku aizsardzībai un labturībai paredzētie un apspriestie, proti:

– piesaistīt gan valsts, gan privātā sektora uzmanību, lai par prioritāti izvirzītu atbalstu ieguldījumiem zinātnē, informācijai un izglītībai šajā jomā;

– veicināt informācijas kampaņas par audzēšanas sistēmām, ievērojot olu tirdzniecības standarta noteikumus;

– nodrošināt sadarbību starp visiem piegādes ķēdes dalībniekiem (piemēram, ražotāji, pārstrādātāji, mazumtirgotāji, sabiedriskā ēdināšana, patērētāji, valdība, NVO);

– izvērtēt iespēju izveidot vispārējus ES noteikumus, lai veiktu marķēšanu saistībā ar dzīvnieku labturību, pamatojoties uz labturības rādītājiem un sertifikācijas shēmām, kas derīgas visā Eiropā. Šo paredzamo pētījumu jāveic saskaņā ar vispārējiem „labāka regulējuma” principiem, īpaši rūpīgi izvērtējot ekonomisko ietekmi.

Patērētājiem sniegtajā informācijā par augstajiem dzīvnieku labturības standartiem, ko piemēro dējējvistu nozarē, ir jāietver objektīva informācija par

– piemērotajām ražošanas metodēm,

– par to, ka augstāku dzīvnieku labturības standartu piemērošana var radīt papildu izmaksas ražotājiem, un

– par to, kā uzlaboti dzīvnieku labturības standarti ietekmē olu cenas.

---

27 *„Retailers dealing with welfare schemes”*, 48. lpp.

Patērētājiem ir jābūt drošiem par to, ka tie iegādājas olas, kuras ražotas saskaņā ar Eiropas vērtībām. Dzīvnieku labturības uzlabošana lauksaimniecības sistēmās ir viens no ilgtspējīgas attīstības faktoriem, princips, kurš atspoguļo šīs vērtības[28].

Lauksaimnieki varētu saņemt atlīdzību par tādu augstākās kvalitātes produktu ražošanu, kuri atšķiras no citiem produktiem un kurus tādēļ pārdod ar uzcenojumu.

4.2. Pāreja uz jaunām lauksaimniecības sistēmām un KLP

Ņemot vērā zinātniskos pētījumus, nav ieteicams grozīt pašreizējos Direktīvas 1999/74/EK noteikumus.

Pāreja uz jaunām lauksaimniecības sistēmām arī turpmāk jāatbalsta gan tehniski, gan ekonomiski. Dalībvalstu iestādēm galvenā uzmanība jāpievērš tehniskā atbalsta nodrošināšanai lauksaimniekiem un jāpalīdz tiem pāriet uz jaunām lauksaimniecības sistēmām saskaņā ar Eiropas vērtībām, kuras tiem var sniegt priekšrocības. Ir jāizskata apmācību iespēja, kas paredzēta Regulā (EK) Nr. 882/2004.

Ir jāanalizē un jāuzsver KLP un jo īpaši lauku attīstības politikas atbilstība dējējvistu nozares vajadzībām, tostarp atbalsts ieguldījumiem lauku saimniecībās vai tādu lauksaimniecības produktu pārstrāde un tirdzniecība, kuri ir vērsti uz dzīvnieku labturības uzlabošanu. Saskaņā ar KLP ir iespējams finansēt informatīvās kampaņas, kuru mērķis ir atgūt patērētāju uzticību lauksaimniecības produktiem un tostarp arī olām. Šis atbalsts varētu būt iniciatīvu veidā ar nolūku labāk informēt iedzīvotājus par dzīvnieku labturību.

4.3. Pētniecība

7. pētniecības pamatprogrammā ir piedāvāts temats „Uzlabot dzīvnieku veselību, produktu kvalitāti un bioloģisko un racionālo ganāmpulku sistēmu rādītājus, integrējot audzēšanas un inovatīvas pārvaldes tehnikas” („Improving animal health, product quality and performance of organic and low-input livestock systems through integration of breeding and innovative management techniques”)[29]. Temata aprakstā ietvertas arī mājputnu audzēšanas sistēmas. Turklāt ir izvirzīti arī temati par gēnu inženierijas instrumentiem un ģenētiku ganāmpulku audzēšanā.

Ir jāsekmē turpmāki pētījumi un jāizvirza prioritātes, lai optimizētu dējējvistu audzēšanas sistēmas un līdz minimumam samazinātu veselības un labturības problēmas saistībā ar ģenētisko izlasi. Turpmāki pētījumi par sistēmām bez būriem ir jāveicina, ja tie ir lietderīgi.

---

[28] Atjauninātā ES ilgtspējīgas attīstības stratēģija, http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf; sk. arī *„Good Practice Note Animal Welfare in Livestock Operations”*, *International Finance Corporation*, http://www.ifc.org/ifcext/enviro.nsf/AttachmentsByTitle/p_AnimalWelfare_GPN/$FILE/AnimalWelfare_GPN.pdf.

[29] Temats Nr. 2, uzaicinājums 2A FP7-KBBE-2007-1-3-07, 2007/C133/07, 2007. gada 15. jūnijā.

Dzīvnieku labturības rādītāji un uzticamas kontroles sistēmas saimniecībās, ko ieviesīs ar *Welfare Quality* projektu, būs turpmāk jāatjaunina un jāvērtē. Jāturpina arī ar projektu iesāktais darbs – pētīt dzīvnieku labturībai labvēlīgu produktu tirdzniecības iespējas.

Padziļinātāk ir jāizvērtē arī dzīvnieku labturības nozīme ilgtspējīgas attīstības stratēģijā.